Eduskunta, Valtiovarainvaliokunta, Hallinto- ja turvallisuusjaosto

Asiantuntijalausunto 28.09.2015 Fida International ry., Avustustoiminnan päällikkö, Ismo Salerto

KEHITYSYHTEISTYÖ - Kansalaisjärjestöjen vaikuttavuus kehitykseen

Kansalaisjärjestöjen ja ulkoministeriön yhteistyö Suomessa on ollut pitkäjänteistä. 1970-luvun alkupuolella alkaneen yhteistyön kautta on tuettu heikommassa asemassa olevien ihmisryhmien oikeuksien toteumista ja kehittyvien maiden kansalaisyhteiskuntien vahvistumista. Järjestöt ovat keskittäneet asiantuntemustaan köyhiin ja hauraisiin valtioihin löytäen luovia toimintatapoja heikoimpien toimintakyvyn vahvistamiseksi ruohonjuuritasolla.

Kansalaisjärjestöillä on merkittävä vaikutus kehitysyhteistyössä. Valtion hauraus estää kehityksen jakautumisen kaikille oikeudenmukaisesti. Kansalaisjärjestöt toimivat kansalaisyhteiskunnan kehittäjinä ja täydentävät siten valtion kahdenvälistä kehitysyhteistyötä. Järjestöt toimivat maissa ja alueilla, joissa virallinen yhteistyö ei välttämättä tule kysymykseen. Esimerkiksi Pohjois-Koreassa Fida on järjestönä päässyt ruohonjuuritasolle toisin kuin monikansalliset toimijat, jotka ovat joutuneet toimimaan ainoastaan ylätasolla.

Kansalaisjärjestöt vastaavat ruohonjuuritason haasteisiin: Kansalaisjärjestöt tukevat perustoimeentulon ja paikallisen toimijuuden lisäämistä eri sektoreille. Järjestöt tukevat yrittäjyyttä, lasten, erityisesti tyttöjen, koulunkäyntiä sekä omavaraisuuden kasvua.

Kansalaisjärjestöt kasvattavat paikallista ammattiosaamista. Järjestöt tuovat esiin kaikkein heikoimmassa asemassa olevien äänen ja varmistavat, etteivät haavoittuvat ihmisryhmät - mm. vammaiset henkilöt, kastittomat, lapset ja naiset - jää avun ulkopuolelle. Etenkään, kun heihin ei useinkaan ulotu yritystoiminnan ja pääomasijoittamisen tuloksena syntyvät työpaikat, hyödyt ja kehitys. Kansalaisjärjestöjen monimuotoinen koulutusyhteistyö kasvattaa osaavaa henkilöstöä myös yritysten tarpeisiin.

Kansalaisjärjestötyö on ihmisläheistä. Luotettava kumppanuus perustuu säännölliseen kanssakäymiseen, läsnäoloon sekä tasavertaisuuteen. Läsnäolo lisää vastuuvelvollisuutta ja läpinäkyvyyttä rahoittajia ja sidosryhmiä ajatellen. Säännöllinen kanssakäyminen luo myös mahdollisuuden jatkuvaan oppimisprosessiin. Kumppanuus ei ole rahoittamista vaan rinnalla kulkemista, myös vaikeina aikoina. Vastuunottaminen on asenne, joka vahvistaa omistajuutta ja siten kestävää kehitystä. Suorat suhteet kehitysmaiden järjestöihin ja muihin kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin ovat järjestön menestystekijä. Kumppanuuden kautta kansalaistoimijat yhdessä ovat pystyneet luomaan vahvan paikallisen toiminnan, joka on kasvanut mittaviin ulottuvuuksiin, esimerkkinä Fidan yhteistyö Etelä-Amerikan kirkkojen kanssa naisten oikeuksien puolesta. Tuloksellista työtä on tehty myös ihmisoikeuksien loukkausten sekä pakolaisuuteen johtavien

haavoittuvuuksien ennaltaehkäisemisessä, myös rauhanrakentamisen ja ilmastokysymysten huomioimisen vaikutuksena.

Kansalaisjärjestöt luovat yhteyksiä kehittyvien maiden ja Suomen kansalaisyhteiskuntien välille. Kansainvälistyvässä maailmassa vuoropuhelu on tärkeää. Informaation kulku myös suomalaisille kehitysyhteistyön tavoitteista ja tuloksista välittyy aitona viestinnän kautta. Yhteydet lisäävät reaaliaikaista välittämistä myös turvapaikanhakijoiden lähtömaiden tilanteista. Erilaisuuden hyväksyminen on tärkeää myös suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuutta ajatellen.

Kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen hauraissa valtioissa ehkäisee konflikteja ja vähentää pakolaisuuden syntymistä. Kehittymättömän yhteiskunnan rakenteet eivät tue demokratiaa ja kansalaisten hyvinvointia. Hauraiden valtioiden haasteena on ihmisoikeuksien kunnioittamisen puute.
Yhteiskunnallisen oikeidenmukaisuuden puolesta vaikuttaminen tapahtuu poliittisten vastuunkantajien, viranimaisten ja kansalaisten yhteisenä prosessina ja juuri siinä kansalaisjärjestöillä on tärkeä rooli. Ruohonjuuritasolla kansalaisjärjestöt tarttuvat paikallisten toimijoiden kanssa kehitysagendaansa ja tuloksena syntyy kansalaisliikkeitä, mikä on yksi kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön tavoitteista. Parhaimmillaan tämä luo edellytyksiä pysyville muutoksille, rauhanomaisille ratkaisuille, työllistymismahdollisuuksille sekä mielekkäille vapaa-ajan toiminnoille. Vahvistunut kansalaisyhteiskunta luo edellytyksiä myös toimivalle yritystoiminnalle ja hyvälle valtion demokratiakehitykselle.

Kehitysyhteistyömäärärahojen kasvu mahdollistaisi resursseja kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tulevaisuuteen kohdentamiselle. Järjestöt ovat joutuneet uudelleenarvioimaan toimintaansa ja se tilapäisesti vaikeuttaa huomattavasti kestävien tulosten saavuttamista. Leikkaukset vaikuttavat suoraan kaikista heikoimpiin. Fidan osalta tämä tarkoittaa useita kymmeniä tuhansia, koko järjestökentän osalta miljoonia, hädänalaisia ihmisiä. Järjestöjen pitkäaikaiset kumppanuudet mahdollistavat paikalisten rakenteiden vahvistumisen. Fidan toimintaa joudutaan supistamaan sellaisissakin hauraissa maissa, missä ei juurikaan ole muita kansalaisjärjestötoimijoita, kuten Bhutanissa ja Pakistanissa.

Kansalaisjärjestöjen tekemän työn tukemista tulisi helpottaa ja arvostaa. Kaikkein heikoimmassa asemassa olevien oikeudet eivät toteudu pelkän yritystoiminnan ja pääomasijoittamisen tuloksena. Yritysyhteistyö on kuitenkin myös kansalaisjärjestöjen näkökulmasta tärkeää, minkä vuoksi yritysten ja kansalaisten mahdollisuuksia osallistua kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön tukemiseen tulisi helpottaa tekemällä lahjoitukset verovähennyskelpoisiksi.

Kansalaisjärjestöt jatkavat toimintaansa leikkausten haasteiden keskellä. Tilanne on ollut hallinnollisestikin haastava, koska järjestöt joutuivat lyhyellä aikavälillä toteuttamaan suuret henkilöstön vähennykset ja supistamaan toimintaansa. Samalla globaalisti vaikuttavat tapahtumat haastavat myös järjestöjä toimimaan muuttuvissa toimintaympäristöissä, kuten Syyrian kriisin ja ISIS-liikkeen toiminnan vaikutukset miljooniin ihmisiin osoittavat. Kansalaisjärjestöt verkostoineen toimivat kriisien uhrien auttamiseksi ja normalisoitumiseksi vaikeissa olosuhteissa. Nopeat muutokset edellyttävät joustavuutta, niin toimijoilta, kuin rahoitusmekanismeilta.

Valtion talousarviossa vuodelle 2017 kehitysyhteistyön määrärahoja tulee kasvattaa. Viime aikaisten evaluointien raportit tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta osoittavat järjestöjen työn olevan kestävää ja tehokasta positiivisen muutoksen aikaansaamiseksi kehittyvissä maissa.

www.fida.info

http://www.fida.info/maapallo-on-yhteinen/